ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

15 ДИНАРА 1952

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

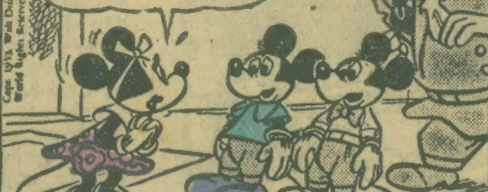
Година XVII — Број 198 — Субота, 15 октобар 1955

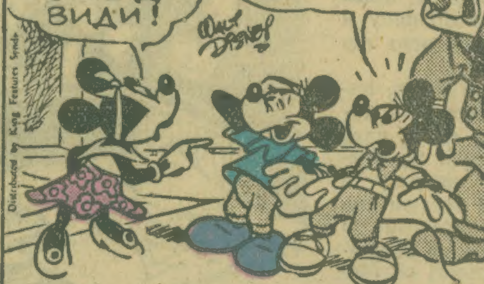

Повратак и борба с двојником

20

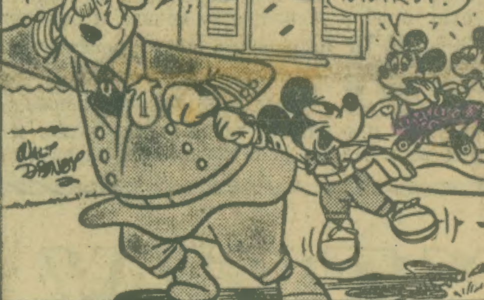

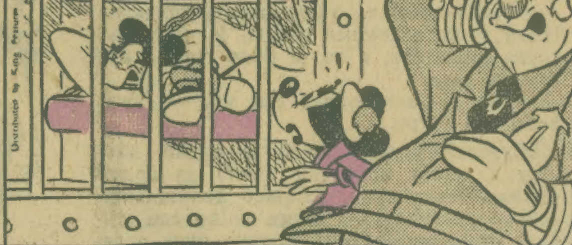

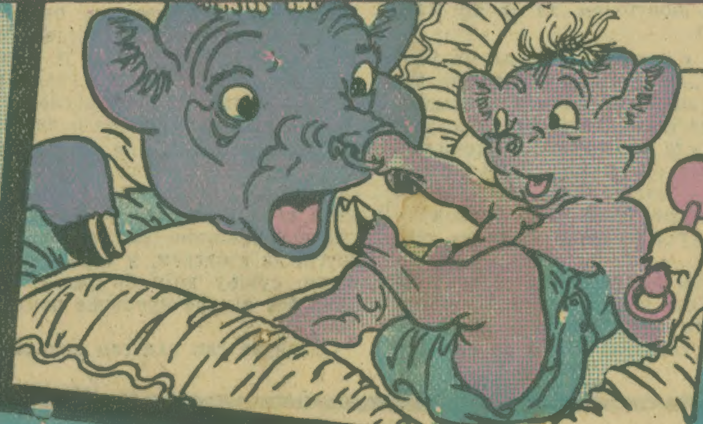

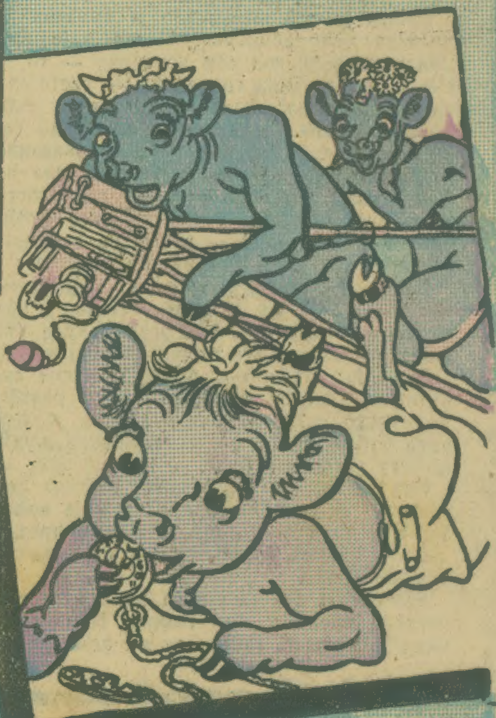

ИСАК ЊУТН

У праскозорје 25 децембра 1642 године, једно дозлабога кржљаво мушко детенце угледало је света на пољском добру грофовије Линколншајр, у Енглеској. Две бабице које су га прве примиле на руке вртеле су главом, сумњајући да ће малишан преживети тај дан.

Па ипак, он ће доживети 85 годину, а његова сићушна глава, испод које су морали да стављају кожни подметач, јер је пре времена рођени дечак био сасвим без снаге да би је могао сам одржати, постаће најсјајнија глава науке која је икад постојала. Неколико дана по рођењу, то дете породице Њутн добило је име Исак.

Међу прецима нежног дечачића није било могућно пронаћи ниједну особу за коју би се могло рећи да је неку своју нарочиту обдареност оставила у наследство своме потомку. И његов отац био је сасвим обичан човек, који је умро у 37 години, неколико недеља пре синовљева рођења. Његова мати није се разликовала од својих сусетки, земљорадница села Вулсторпа.

Њутн није одмах открио своју вредност. Као ђак налазио се међу последњима у разреду. Уопште, био је незапажен све док једног дана није ударом песнице оборио друга који је био већи од њега. Пошто је побеђени уживао у школи већи углед од победника, овај одлучи да свој делимичан успех употпуни и бољим резултатима у учењу, што је убрзо и постигао.

Изненађен овим, један Исаков ујак издејствовао је да се марљивом ђаку одобри више школовање у чувеном Тринити колеџу у Кембриџу. Младићу је тада било 19 година. Универзитетска архива не пружа никакве податке о Њутну као студенту. Зна се толико да га је професор математике Исак Бароу сматрао за „човека изузетних способности и изванредног таланта". Због тога, кад је једног дана имао да напусти катедру, Бароу је за свог наследника одредио 26-огодишњег Њутна.

Но, пре тога, 1665 до 1666 године, у Енглеској је завладала куга и млади Исак морао је да прекине студије. У току три месеца епидемија је десетковала лондонско становништво. Универзитет у Кембриџу затворио је врата и Њутн је био присиљен да се врати у Вулсторп, „на размишљање". Та размишљања на мајчином пољском добру, која ће трајати 18 месеци, створиће основу за сав доцнији његов рад.

Док је био дете, за Њутна се говорило да живи „у облацима", но та привидна расејаност у данима које је проводио на селу имала је да открије његову праву вредност. Он је имао запањујућу моћ да усретсреди мисао у једном правцу. Располагао је још једним драгоценим даром: имао је сасвим сигурно непосредно поимање, на основу кога је могао одмах да продре у суштину проблема, не губећи се никад у непотребним ситницама.

Од најстаријих времена филозофи су веровали да Сунце, звезде и планете имају нарочите особине, које са Земљом немају никакве везе. Столећима се само тако мислило, све до оног дана кад је Исак Њутн ступио на позорницу и кад је изнео потпуно нова тврђења.

Могућно је да се Њутн, видевши како јабука пада с дрвета, запитао није ли та сила која јабуку привлачи на земљу иста она што одржава и Месец на кружној путањи око Земље. Та мисао изгледала је Њутну вероватнија од Декартове теорије, по којој се Месец и планете крећу по својим кружним путањама терани ковитлацима невидљиве и неопипљиве супстанце, „етера", за коју се претпоставља да постоји. Њутн је одлучно приступио решавању овог проблема, а резултате свог испитивања објавио је тек двадесет година касније. У својој 24 години Њутн је поставио два важна закона: о кретању и о привлачењу небеских тела. Да би доказао тачност ових тврђења, он је пронашао нов математички систем: инфинитезимални рачун.

На сеоском имању, Њутн је у току 18 месеци проучавао физику са сасвим различитих полазних тачака, одакле нико пре њега није полазио. Том приликом открио је закон плиме и осеке. Низ изванредних огледа извршених помоћу призме, коју је купио за неколико гроша на једном сеоском вашару, послужили су му да докаже како је бела светлост

састављена од свих боја спектра и како се свака од њих, кад прође кроз призму, прелама под нарочитим углом. Он је избрусио сочива и огледала и начинио нову врсту телескопа.

Пред крај живота, пошто је стално слављен као човек који је помагао људима да схвате васиону, Њутн је једном приликом рекао:

— Ја нисам био обдарен нарочитом оштроумношћу... већ великом снагом размишљања. До открића сам долазио тако што сам једну мисао стално држао у свести све док се почетне искре не би претвориле у силну светлост.

Године 1667, Њутн се враћа у Кембриџ да заврши студије, а 1669 добија катедру математике, за којом ће остати пуних 30 година.

Пошто је постао професор, убрзо га бирају за члана Краљевског друштва за унапређење природних наука, у Лондону. Овај избор дошао је по проналаску телескопа са огледалима. Изненађен одушевљењем с којим је дочекан у Краљевском друштву, Њутн излази пред учени скуп са извештајем о својим искуствима стеченим у току опита. Међутим, његов реферат изазива велику буру. Не зато што опити не би били тачни, или што су сумњиви, већ што се научниково откриће није слагало с теоријама које су дотле важиле. У створеној гужви било је толико много оних који су га нападали да је Њутн најзад узвикнуо:

— Видим да би човек требало да донесе следећи закључак: не напредовати и постати роб постојећих открића, која ваља бранити по сваку цену.

Мада је још пред крај својих студија пронашао инфинитезимални рачун, он о томе није ником говорио, изузев, можда своме професору Бароу.

Неколико година касније, велики немачки математичар Лајбниц пронашао је сличан систем. На самом почетку Лајбниц је допустио могућност да су он и Њутн истовремено проучавали сличан математички систем. Али, кад је дискусија избила на јавност, Лајбницове присталице стадоше тврдити како га је Њутн покрао.

Да би то доказао, славни швајцарски математичар Жан Бернуји постави Лајбницу и Њутну два проблема, дајући им годину дана рока да их реше. Лајбниц је решио први проблем, а кад је почео други, година је већ била протекла. Међутим, кад је Њутн примио задатке, сместа се бацио на рад и за 24 сата имао је решења у целу. Затим их је послао Краљевском друштву, које их је објавило под измишљеним потписом. Упркос анонимности, чим је Бернуји видео резултате, јетко је узвикнуо:

— Лав се по шапама познаје!

Опит је сувише јасно показао да је Њутн пронашао инфинитезимални рачун, јер, иначе, не би могао да реши постављене задатке.

Излазак из штампе Њутнових „Принципа", најзначајнијег од свих његових дела, био је, углавном, неочекиван. Едмонд Халеј, млади и талентовани астроном британског двора, пошто је узалуд покушавао да израчуна кружну путању комете која носи његово име, замолио је Њутна за помоћ. На своје велико изненађење, Халеј је дознао да је Њутн још раније био израчунао њену путању, само, у нереду који је владао у научниковим орманским полицама, никако нису могли да пронађу резултате.

Размишљајући о огромној вредности радова који су немарно били разбацани по фијокама, Халеј предложи Њутну да му о свом трошку штампа научне поставке, што овај прихвати. Тако су угледали дан „Принципи", који су доцније слављени као највеће научно дело које је икад штампано.

У „Принципима" Њутн даје објашњења о свему што је открио у погледу кретања планета и њихових пратилаца. Док је књигу припремао, често је сатима непомично седео, а затим би појурио писаћем столу, где би, опет, сатима писао стојећи, јер није имао времена да седне. Према речима његовог секретара, ретко је кад легао пре два сата после поноћи, а често је ишао у постељу у пет или шест часова изјутра, заборављајући притом да једе.

Њутнови „Принципи" били су тешко схватљиви и самим математичарима. Не само зато што је садржај био тежак, већ и зато што је писац изабрао замршен начин излагања. Запитан зашто је тако писао, Њутн је одговорио: „Да ми мали, другоразредни математичари не би досађивали својим питањима.

Написани на латинском, језику учених људи оног времена, „Принципи" се углавном састоје од формула и једначина. Пуна два столећа ово дело било је врховни путоказ светској научној мисли.

Њутн је поставио закон гравитације небеских тела и показао како ће се испитати сунчева маса, као и маса планета. Установио је законе за мерење кружне путање комета, доказао да привлачне снаге Месеца и Сунца изазивају плиму и осеку океана итд.

Њутнова мисао постигла је највећи успех једно столеће по његовој смрти. Закон опште гравитације био је у толикој мери прихваћен да су астрономи, кад су открили незнатна отступања између теориски израчунатог и измереног положаја планете Урана, помислили да је Уран, можда, померио своје место наиласком неке још неутврђене планете, а не да је Њутн погрешио у свом рачуну.

Године 1705, у Кембриџу је приређена свечаност на којој је Исак Њутн добио титулу племића, коју дотле још ниједан научник није понео за своје умне вредности.

Њутн је умро 1727, у 85 години, а сахрањен је у Вестминстерској цркви у Лондону, оплакан од целе Енглеске и огромног броја људи из других делова света.

У ОСИЊЕМ ГНЕЗДУ

(3)

Целу ноћ ишли смо кроз поља, а кад је свануло, кренули смо друмом. Сад нас је било свега троје. Остали су се, један по један, изгубили у ноћи. Јер, више је него сигурно да би група од девет људи пробудила сумњу код непријатеља.

Изгледало ми је чудно, и некако наопако, да се кријемо ноћу, а да по дану јавно идемо друмом. Али, Ален ми је објаснио да је у читавој Француској још одмах по окупирању заведен полициски час и да хапсе сваког оног ко се ноћу нађе ван куће. С друге стране, кретати се по дану тајно, преко поља, неминовно би изазивало подозрење непријатеља.

Али, ја сам морала да напрегнем сву своју вољу да корачам француским путем као да на то по рођењу имам право, путем који ће ускоро преплавити непријатељска возила, а можда и војници који ће пролазити крај мене тако близу да ћу моћи руком да их додирнем.

Сунце је већ отскочило и врућина је постала неподношљива. Одело које сам имала на себи кад сам искочила — то је сад била сва моја гардероба — састојало се од џемпера, сукње-панталона и скијашких ципела. Испод њега, одмах до тела, носила сам појас у коме се налазило милион франака. Кад сам га стављала на себе имала сам неко осећање сигурности — милион франака у оригиналним француским банкнотама! — а сад, на врућини, то ми је био само неподношљив терет.

А тада се догодило и о н о: неизбежна проба од које ми је срце застало, а крв у жилама охладила. Иза једне окуке појавио се камион пун немачких војника.

Брзо сам прелетела погледом своје сапутнике. Они су корачали као и раније, повијених глава и очију упртих у пут пред собом, као стари и исцрпљени људи, што су уствари и били.

Кад се камион приближио, осетила сам како ми се мишићи, и против моје воље, затежу. Морала сам да се борим против дивљег нагона да потрчим и склоним се у какав јарак.

Камион је већ био пред нама и ја сам гледала право у очи гомили Немаца. А онда је прошао. Немци су ми домахивали и довикивали речи које ја нисам разумела, али које су, то ми је мој женски инстинкт говорио, значиле нешто друго од „ухапсите ту шпијунку".

Значи, прошла сам прву пробу директног контакта с непријатељем.

Ишли смо пуних тридесет часова, једва се заустављајући да нешто поједемо и да се мало одморимо. Тако смо сутрадан узору стигли у замак Бонви. Мој енглески радиооператер и Пол, стручњак за експлозиве, већ су били тамо. Поздравили су ме као изгубљеног и понова нађеног пријатеља. Исто тако и мој „рођак" Бонви, за кога се испоставило да је веома млад. Заправо, није био старији од мене више од годину-две.

Била сам тако уморна да сам мислила да ћу преспавати дан и ноћ, али то ми није било могућно због Бонвијевог нестрпљења и жеље да се одмах нешто предузме.

— Толико већ дуго очекујемо помоћ која нам је преко потребна, — рекао ми је. — Организовање, увежбавање, оружје... Њега уопште немамо откако је последња група уништена, а то је било готово пре годину дана.

— Да, — одговорила сам му. — Почећемо већ сутра.

Сутрадан ујутру почео је чудни, двоструки живот који сам имала да водим идућих пет месеци. Заправо два живота, толико различита од онога којим сам живела осамнаест година, толико пуна догађаја, опасности и авантура, да ми је данас тешко да поверујем да је то икад била стварност.

Бонви ме је одвео у Л'Ман да ме упозна с „везама", да ми покаже сигурне куће, у којима сам могла добити обавештења, заказати састанак и где сам, у случају потребе, могла да затражим уточиште. Улице су врвеле од Немаца. Радње, хотели, ресторани — све је било преплављено војницима. Додуше, било је на улицама и мештана, али су они ћутке ишли за својим пословима.

У почетку сам имала оно исто осећање језе које сам, дан раније, осетила на друму. Крећући се међу толиким Немцима, није ми с ума силазила мисао да се међу њима не би нашао ниједан који ме не би на лицу места убио да је знао ко сам.

Куцали смо на врата скромних кућица и пењали се степеницама до станова у којима су просечне француске провинциске породице храбро издржавале свој живот под окупацијом, у привидној послушности, али — не покоравајући се. Била сам запрепашћена њиховом спремношћу да ставе своје главе у торбу да би ми пружили уточиште и помогли ми у мом послу, поготову што је већина имала у стану немачке војнике.

Улазили смо у многе радње, где су нас, пошто би ме Бонви претставио, поздрављали с достојанственом топлином. У

једној, стари трговац са припасаном кецељом испитивачки ме погледа и рече:

— Тако, значи, мадам је једна од наших. Да, ви ћете се по граду моћи слободно кретати. На први поглед ми се, због ваше светле косе, учинило да сте Немица.

У свакој сам радњи понешто купила, и то из два разлога. Прво, да бих се навикла да употребљавам француске књижице за намирнице, које сам у школи проучавала пажљиво као какве уџбенике, а друго, да избегнем, у случају да нас неко прати, сумњу коју би разговор с трговцима без икакве куповине неминовно изазвао.

Одахнула сам кад сам видела да систем снабдевања који сам у школи проучавала није застарео. Јер, Немци су веома често мењали своје окупационе прописе, међу њима и систем снабдевања, да би онемогућили члановима покрета отпора да се, ако би то потребе захтевале, мирно укључе у живот француских градова.

Књижице за снабдевање које сам донела са собом биле су више него успео фалсификат правих, а штампане су у Енглеској, као уосталом и формулари мојих, такође фалсификованих, докумената. Кад сам обавила своју прву велику куповину — један бицикл — унапред сам знала колико ће коштати и где треба да одем да га пријавим.

Дању сам припадала „доњем граду", где сам склапала познанства међу малим, обичним људима, демобилисаним после пада Француске, који су жудели за акцијом, међу избеглицама који су се повукли са севера и нису могли натраг јер више нису имали кућа. Нестале су под савезничким бомбама.

Било је опасно, готово као руковање динамитом, то регрутовање једне војске пред самим носом непријатеља. Једна грешка у оцени човека, примање једног издајника у наше редове, значило би мучење и смрт свих из наше групе, као и чланова њихових породица.

Ноћу бих нестајала из домова поштених Француза да бих се нашла у црноберзијанским кафанама и коцкарницама које су стајале под заштитом Ромелових официра и колаборациониста. Ту сам играла улогу девојке коју гуши једнолични живот провинциског града под окупацијом и која је спремна да поднесе презир својих суграђана ради мало разоноде и — привилегија. То није била улога која би одговарала мојој природи, али шеф ми је рекао:

— Изабрали смо вас за овај посао... због тога што сте жена, и то привлачна жена.

И, ето, ја сам играла ту улогу, уносећи у њу сав свој таленат, и изгледа да сам је играла успешно. Јер, веома брзо немачки официри су ме примили у ту средину, а исто тако — што је било готово исто толико важно — од њих још подозривији француски колаборационисти и „официрске девојке".

(Наставиће се)

ЛИК ЗЕМЉЕ

Од старих Грка

У далеким временима, кад је машта људи била јако „ужарена“ и кад је научна мисао била у повоју, немоћна да продре у живот и да осветли пут истине, људи нису поимали природне појаве, о којима данас и основци знају. Није никакво чудо што у то време ни о Земљи нису имали јасне претставе, не само обични људи, него и они који су ударали темеље савременој култури и цивилизације у другим правцима.

Грци су били први народ у Старом веку који је своја схватања, иако погрешна, заснивао на стварном посматрању Земље. Они су као морепловци упознали обале Средоземног Мора, а како су у првим временима схватали Земљу има података и у Хомеровим делима. По Хомеровом схватању, Земља личи на округао, испупчен штит. Њу запљускује Океан, који није ништа друго него дубока светска река која полако тече и окружује Земљу. Океан је неизмеран. На једном острву, које се налази у океану, недалеко од крајње земљине границе на западу, живи народ Кимери, увек у сталној магли и мраку. Они не уживају зраке сунца и проводе дане у близини улаза у царство мртвих, које се налази испод земље у дубоком мраку. На стубовима које на западу држи Атлант лежи као

бакарни свод вечно небо. Оно простире своју сјајну куполу над континентима и морима, а на супротној страни, под земљом, испод пакла простире се мрачни Тартар. На средини земље уздиже се планина Олимп, испресецана великим провалијама. На њеном врху бораве бесмртни богови, одакле посматрају Грчку, острва Архипелага, обале Мале Азије, Египат, планине Сицилије, на којима живе киклопи, и Херкулове стубове (Гибралтар), који се налазе на граници света.

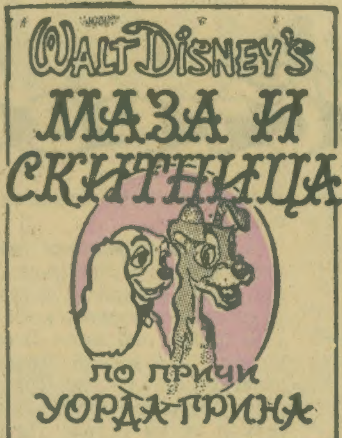
Овакво схватање Земље пољуљано је тек у V веку пре наше ере. Чувени грчки историчар Херодот рекао је да Земља не личи на диск (који личи на испупчен округао штит), границе Земље су непознате, а на западу је она ограничена Океаном. Питагора је тврдио да Земља мора имати облик лопте, јер она мора имати најсавршенији облик, а њега има правилна лопта. Аристотел је казао: „Земља је округла, јер се само тако може објаснити зашто се у разним деловима земље сунце и звезде појављују на разним висинама; затим, у северним земљама виде се звезде које се не виде у јужним и обрнуто. Аристотел је прикупио дотад познате доказе да је Земља округла и сабрао их у свом делу „О небу“. После Аристотела, истакнути Грк Ератостен, који је живео у Александрији, допунио је ову мисао и тврдио такође да Земља има облик лопте, па се решио и да одреди величину земљине кугле, у чему је и успео. Ератостен истиче да би брод који би кренуо западно од Иберије (Шпаније) стигао у Индију. Затим, он каже да обим Земље износи 40.000 километара, што је приближно данашњем прорачуну. Неки Кратес из Малоса први је претставио Земљу у облику глобуса, на коме је приказао све тада познате земље, а и четири у то време непозната дела света.

Прошли су многи векови од тога доба, па кад су путници и морепловци открили нове земље и области створена је и права претстава о Земљи и о народима који живе на њој.

Плаве Планине

Плаве Планине налазе се у Аустралији, и то на два сата аутомобилске вожње од Сиднеја, највећег града овог континента. Оне су пуне кањона и обрасле густим шумама, а неки њихови делови још и данас нису испитани. Плаве Планине добиле су своје име по томе што су и лети и зими заогрнуте маглом нежне плаве боје, чија се нијанса мења с променом годишњих доба. Земљиште је тако дивље да је сасвим обична ствар да се шетач изгуби у долини, и то свега једну или две миље од модерних градова, који се налазе с обеју страна планина. Супротност између града и дивљине тако је велика да то претставља велику драж за посетиоце. Овде су подигнути удобни хотели, ту се налазе трговине, позоришта, добри путеви и две железничке пруге. Све се то налази у крају где се стотинама и хиљадама година ништа није изменило у самим планинама. Путеви и пруге пресецају планине са истока према западу, али према северу и југу пружа се огромна област у коју људска нога није загазила.

Већина градова у овом крају налази се на око 1.100 метара надморске висине. Највећи врх Плавих Планина достиже 1.300 метара. Клима је умерена. Снег, ако падне, никад се не задржи дуго. Сматра се да око пола милиона људи сваке године посети Плаве Планине. Неки становници околних градова раде у Сиднеју и сваки дан одлазе на посао и враћају се својим кућама возом. Аустралијанци тај воз називају „риба“, јер је прва посада овог воза, чудним случајем, имала презимена која означавају поједине врсте риба. Тако се један члан посаде звао Малет, што на нашем језику значи трља, а то је једна врста рибе. Други се звао Уајтинг, што значи белица, опет врста рибе. По неком неписаном закону, сваки редовни путник „рибе“ заузима исто седиште у истом вагону, и то из године у годину. Заузимање места неког редовног путника сматра се као нечувен прекршај основних правила лепог понашања.

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

СТАРЕ РУЧНЕ АЛАТКЕ

У старо време, кад индустрија није била развијена, људи су били присиљени да многе послове сами изврше, и то веома простим алатом. Овде ћемо побројати неке ручне алатке које су употребљаване раније у нашим селима, а делимично се и данас употребљавају.

Да би извршио поједине ручне радове, сељак је употребљавао ове алатке: велику секиру, секирицу, мотику, будак (трнокоп), срп, косир, косу (уз коју иду: чаканац, бапка, водир и брус), виле, грабуље, рогуље и садиљка.

Ево и имена алатки које су се употребљавале за прављење буради и каца:

Стружница, на којој су се дуге догониле, да би се једна уз другу приљубиле.

Дељавица, на којој су се дељале многе ствари.

Ренде велико и ренде мало.

Натегача, којом се обручи натежу на бурад.

Маклица права и маклица крива, за макљање обруча, држалица, осовина и дуга.

Брадва.

Кесер.

Просек.

Скобла.

Уљара, велики сврдао за врђење главчина у кола.

Наплатњак, сврдао за врћење наплатка за паоце.

Мождaничар, којим се врте рупе за можданике.

Чивињак, сврдао за чивије.

Бургија, за мале рупе.

Бургијица, која калаузи великим сврдловима.

Турпија.

Јеге.

Длето.

Пробојац.

Зумба.

Чапови, дрвене справе за мерење унутрашње кривине у дуга.

Шта је гнома?

Гнома (грчки), сентенција (латински) је песма или стих који теже да у сасвим збијеном облику сваком даду лако приступачну мисао и поуку. Заправо, то су мудре изреке исказане обично у стиху. Иначе, у ову књижевну врсту долазе и многе народне пословице. Гнома има много у „Горском вијенцу“. Само гномично песништво цветало је код Грка у VI веку пре наше ере. Овде ћемо навести неке гноме Љубомира П. Ненадовића:

Бој се опасности докле дошла није,
А кад једном дође — јуначки сретни је.

★

Гледај с ким се дружиш — код махнитих људи
И паметан човек може да полуди.

★

Деца су к'о цвеће, коров зле су страсти —
Оплевите коров, цвет ће леп израсти.

★

Зашто многи мрзи истину да слуша?
Зато јер истина лажне људе куша.

ПСИХРОМЕТАР

Психрометар је справа за одређивање влажности ваздуха. Она се састоји од два једнака термометра, од којих је један обложен влажном крпицом од муслина, те показује температуру ваздуха засићеног воденом паром, а други температуру сувог ваздуха. На основу разлике температура ових термометара, а помоћу психрометарских таблица, изналази се степен влажности ваздуха.

ЂУМБИР

Ђумбир је дуговечна зељаста биљка, која расте у тропској Азији, где се одавно и навелико гаји. Подземно стабло ђумбира употребљава се као зачин, за прављење ликера и као лековито средство.

ИСТЕРОЛОГИЈА

Истерологија у стилистици је случај кад се због истицања или привлачења пажње раније каже оно што се доцније догодило.

НОВАЦ ФОЛИС

Фолис је био византиски бакарни новац, затим се под тим именом подразумевала и кеса ситног новца који се не броји, него мери на кантару. Кеса је била некад и запечаћена, а то је служило као јемство за исправну тежину,

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

НАЈСТАРИЈИ ГРАД НА СВЕТУ

По мишљењу неких научника најстарији град на свету, који је досад откривен, је М' Лефат у североисточном делу Ирака. Град је постао на тај начин што су номади из тих крајева прешли на нов начин живота и почели да се баве пољопривредом. То је било пре више од 7.000 година. Последица тога занимања је била та да су они везани за једно место, па су и град основали.

ЖРТВА СВОГ ПРОНАЛАСКА

Проналасци се понекад свете својим творцима. Тако и проналазач радара има да захвали само свом проналаску што је једном платио новчану казну. Кад су у току једног интервјуа упитали Роберта Ватсона Вата да ли мисли да радар може да послужи као ефикасно средство за регулисање аутомобилског саобраћаја, он је одговорио: „Наравно да мислим. Једног дана у Канади, помоћу радара, ухваћен сам на делу због непрописне брзине. То ме је стајало 12 долара и 50 центи".

СИР ПАРМАЗАН

Сир пармазан (по месту Парми у Италији) је врста сира која се добија из полуобраног млека, те је полумастан. У промету се налази у великим колутовима, који могу бити тешки 30 до 40 килограма, са црном кором (премазан чађу), на пресеку жућкаст, тврд, али се лако ломи. Укуса је оштра. Има га разне старости. Зри и до четири године. Нарочито се употребљава као зачин у јелима.

ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ

У један једини кликер-стакленац може да се сложи приликом топљења, односно производње, око 150 километара тананих разнобојних стаклених влакана.

НАЈДУЖА ОГРАДА

У Аустралији живи дивљи пас динго који прави огромне штете. Годишње ови пси покољу око 500.000 оваца у вредности од око два милиона аустралиских фунти. Због тога је парламенат у Квинсленду одлучио да се подигне ограда дугачка 5.632 километра, да би се заштитила стада оваца, а нарочито јагањци, од ових дивљих паса. Ограда ће стајати 430.000 аустралиских фунти. Ово ће бити најдужа ограда ове врсте на свету.

Најусамљеније острво

Да ми је живети на неком усамљеном острву бескрајног океана! Ту бих тек осетио лепоту мирног живота, био бих срећан, јер бих се ослободио окова велеградског саобраћаја и буке".

Ето, то је жеља понеког становника великог града. Али, многи који то желе немају ни појма како стварно изгледа живот на једном таквом острву. Овде ћемо донети извештај једног путника који је описао живот на острву Питкерну, које је, вероватно, најусамљеније острво на свету.

— Једнога дана кренуо сам бродом из Енглеске за Нови Зеланд, пише он. — После три недеље путовања најзад је наш брод пристао у близину острва Питкерна. То је било прво копно које смо угледали после Енглеске, ако не рачунамо пролазак кроз Панамски Канал. Пред нама је лежало острво као загаситозелени троугао са стрмим обалама, а на средини се уздизао плато на коме су расле палме. Сам поглед на ово острво претстављао је прави одмор за наше очи, које су већ биле уморне од посматрања бескрајне пучине којом смо тако дуго пловили. Али, више него острво, нас су заинтересовала три велика чамца на весла. У сваком се налазило по тридесетак људи и жена, становника овог острва. Пошли су нам усусрет да би продали своје производе и купили од нас потребну робу. Наш брод није могао да пристане уз обалу острва због подводних стена, па су становници морали да дођу чамцима до њега.

Историја становника овог острва веома је занимљива. Сви они воде порекло од деветорице енглеских морнара који су се 1789 године побунили на броду на коме су пловили. Пошто су их искрцали на копно Тахитија, они су се убрзо поженили и населили се на острво Питкерн. Једрилицу којом су допловили на острво спалили су, па је отада почео нов живот ових девет породица на малом вулканском острву. Данас су становници Питкерна познати по свом уредном животу и поштењу. Међутим, некад је на овом острву често долазило до свађе и туче, а догађала су се и убиства. Све је то била последица претеране употребе алкохола, па су енглеске власти биле присиљене да привремено раселе становнике острва.

Када је наш брод пристао, убрзо је до њега допловио један чамац и становници су се попели на палубу, носећи корпе банана, ананаса, поморанџи, паупау и другог егзотичног воћа. Нудили су нам на продају и огрлице од шкољки, разне резбарије, сукње од траве итд. Жене које су с нама путовале просто су се отимале о ове сукње, које су стајале по два долара. Међутим, жене Питкерна носе европске хаљине, а на главама имају старинске филцане шешире. Сва та одећа, и људи и жена, јако одудара од њихових босих ногу. Они носе ципеле само суботом, јер њу прослављају, а не недељу. Боја коже ових становника јасно указује да су они тахићанског порекла. Енглески језик, којим говоре, веома је старински и потсећа на језик библије. То је последица тога што је библија са брода на коме су се морнари побунили била дуги низ година једина књига на овом острву, па је служила и као буквар за млађе генерације.

Воће на острву расте као дивље. Оно не припада никоме, односно припада свима. Потребно га је само убрати и однети на брод, па тамо продати. Приходи од продатог воћа и од поштанских марака иду у заједничку благајну. Новац добијен за огрлице и резбарије остаје произвођачима. На острву не постоји ниједна радња и сва се роба поручује поштом с Новог Зеланда. Сваки брод који одатле доплови донесе острвљанима поручену робу: брашно, шећер, кромпир, одела, лекове и друго. Сва та роба плаћа се из заједничке касе, а затим се дели становницима.

На Питкерну данас живи 50 породица, са укупно 140 чланова. Сви су међусобно у сродству. Звук једног старог бродског звона позива становнике на деобу намирница. Ово звоно има велик значај у животу становника Питкерна. Кад његов звук одјекне три пута, онда је то знак за жене да дођу на деобу намирница, а за људе да иду на заједнички посао. Сви здрави мушкарци испод 60 година дужни су сваког дана да дођу на посао. Тај рад састоји се у прављењу чамаца, одржавању склоништа за њих, уређивању улица, којих иначе има мало, итд. Кад звоно двапут одјекне, онда је то позив на игру: енглески национални спорт крикет, који је овде веома омиљен. Други спорт којим се они баве јесте једрење. Међутим, становници највише воле да чују кад звоно зазвони пет пута. То је знак да је неки брод на видику, па тада људи и жене остављају сав посао и трче с пуним корпама робе до својих чамаца.

Деца долазе на свет без лекарске помоћи. Ако је потребан хирург, онда се преко радио-станице, која постоји на острву, даје знак СОС и тада остаје само нада да ће се наћи неки брод у близини и да ће лекар с њега моћи да укаже помоћ болеснику. Лакше болеснике негују болничарке, којих има на острву. Иначе, преко радија становници Питкерна добијају лекарске савете од лекара који се налазе на бродовима који туда плове.

Куће су врло једноставне. Подигнуте су од дрвета на каменом постољу и издигнуте око пола метра изнад земље. Кров и прозори су од таласастог лима. У кухињи се налази рерна од камена и отворено огњиште. Дим излази кроз једну рупу на крову. Кишницу скупљају у нарочите цистерне, које има свака кућа, а поред те цистерне пере се рубље. О текућој води, гасу и електрици нема ни говора. Највећа невоља домаћица на Питкерну су — мрави. Због њих домаћице стављају ногаре столова и ормана у којима држе намирнице у судове пуне воде, тако да се мрави у њој удаве ако пођу да траже храну. Готово у свакој кући има грамофон, а и шиваћа машина, углавном најстарији модели. Брод стоји овде укотвљен два сата. Кад бродска сирена засвира, онда је то опомена за острвљане да напусте брод. Тада они с пазареном робом силазе у своје чамце и с песмом испраћају брод.

КРОЗ МУЗЕЈ — СА СЛУШАЛИЦАМА НА УШИМА

У америчком Музеју за природне науке у Њујорку уведена је велика новина. Његови посетиоци сада пролазе кроз изложбене просторије с једном омањом кутијом о рамену и слушалицом на једном уху. Справа коју они носе, такозвани гајдафон омогућује им да слушају стручна објашњења и предавања за време разгледања појединих предмета. За сваку салу музеја предвиђен је засебан програм, који траје око двадесет минута. Тихо звоњење је знак за посетиоца да треба да приђе следећој групи предмета.

Гајдафон је мали радио-пријемник, тежак око пола килограма. Предавања и објашњења снимљена су на плоче и емитују се из једне централне просторије. Поред објашњења, чују се и разни звуци, например шум морских таласа, рикање лавова, цвркутање птица и други, што умногоме оживљава предавања.

ВЕРАН као ПАС

У току неколико последњих месеци у италијански градић Модену стизало је неуобичајено много писама са шареним маркама Норвешке, Аргентине, Сједињених Америчких Држава, Аустралије. Сва писма била су упућена претседнику општине и сва су имала исту садржину: молбу да одговори да ли је један магарац још жив.

Овај магарац, о коме се распитују људи из најудаљенијих крајева света, био је више година у служби једног кочијаша, све до фебруара ове године, када је кочијаш напрасно умро. Нови ди Модена зове се место из кога је сваког јутра кретала магарећа запрега да би у оближње среско место однела воће и поврће. Кочијаша и његовог сивоњу везивало је велико пријатељство. Али, требало је да протекне прилично времена пре но што су се њих двојица „сложили". Јер, као и остале стотине хиљада магараца који се лагано вуку путевима Италије, и овај је имао своје ћуди. Веома често застао би насред друма и буљио пред себе као да размишља о нечему веома значајном. Временом, кочијаш Ариосто Малвази научио је да таквим ћудима сивоње не треба супротстављати силу. Због тога би га пустио да извесно време „размишља", а тада би пукнуо бичем изнад његових леђа и рекао: „'Ајдемо!" Магарац би тада увек послушао и почињао поново да каска. На једном таквом путовању задесио је Малвазија срчани удар.

За ковчегом сиромашног кочијаша ишло је свега неколико особа. Кад је скромни спровод скренуо на путељак који из села води ка гробљу, изненада се чуло тапкање копита: магарац је трчао, можда први пут у животу, да би био уз свог господара. Уже којим су га пре но што је спровод кренуо од куће везали, сивоња је успео да прегризе.

Од тог дана магарац је престао да једе. Тек после неколико недеља успело је једном кочијашевом суседу да га приволи на неколико залогаја, после чега је опет настао дуг период гладовања. Цело село жалило је сивоњу, који је из дана у дан постајао све мршавији. Прича о његовој верности допрла је до оближњег града, а после једног кратког чланка у новинама о њему је сазнала читава Италија. Вест о необичној тузи једног магарца за умрлим господарем појавила се убрзо и у многим иностраним новинама и читаоци су стали да се распитују о сивоњиној судбини.

Ових дана верни магарац завршио је живот. Општинска управа сматрала је да га треба решити мука и због тога је одлучила да га пошаље на кланицу. На путу до кланице пратило га је готово читаво село. Кад је необична поворка пролазила крај гробља, магарац је застао. Стала је и читава поворка. А онда је један од сељака пукнуо бичем, као што је то некад чинио његов господар, и рекао: „'Ајдемо!" И сивоња је кренуо.

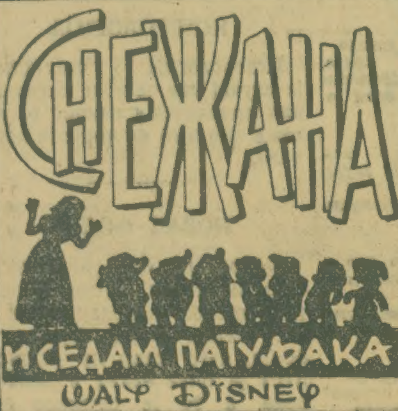

Прва колонија?

Почетком 15 века, португалски морепловац Жоа де Нова кренуо је за Индију. Кад се отуд враћао за Европу, он је у Атлантском Океану открио једно мало острво коме је дао име Света Јелена.

Острво Света Јелена прва је тачка на јужној хемисфери где је, по мишљењу неких стручњака, почела европска колонизација. О томе постоји и једна прича, коју ћемо овде изнети. Фернандо Лопез, који је узео учешћа у експедицији Васка де Гаме, дошао је 1499 године у индиски град Каликут, где се оженио једном Индускињом. Због тога је морао да пређе на ислам. Кад се Васко де Гама вратио, Лопез је остао у Каликуту. Међутим, чим је сазнао да је дошао Жоа де Нова, он је отишао до њега и замолио га да га поведе натраг у отаџбину. Том приликом он је понова прешао у хришћанство. Кад је Жоа де Нова открио острво Свету Јелену, Лопез га је замолио да га искрца на њ, што је овај и учинио. Оставио му је мало намирница, затим неко семе поврћа и житарица као и неке алатке. Фернандо Лопез прихватио се посла као Робинсон, па је после четири године на острву почела да расте пшеница у изобиљу, као и разно поврће, па су португалски бродови за време дугих путовања од Европе до Рта Добре Наде овде могли да попуњавају своје резерве.

Света Јелена је вулканско острво и налази се 2.100 миља западно од афричке обале. Површина му износи око 120 квадратних километара, а на њему живи близу 5.000 становника, који су већином црнци и мулати. Главни град је Џемстуан, а у унутрашњости се налази село Лонгвуд, где је боравио и умро Наполеон. Та кућа сада је музеј. Главни производ је формиј (врста конопље) и постоји пет фабрика у којима се од њега израђују конопци. Има затим воћа, а од стоке нарочито говеда, која служе за исхрану. Држање коза је забрањено, јер су уништавале шуму.

Упорни кмет

ПАРНИЧИО СЕ С ТРИ ЦАРА

Недалеко од Загреба, у савској равници, простире се предео који од давнина носи назив Туропоље. Главно му је место Велика Горица, а некад је ту постојао и утврђени град Луковец, у који су се склањали становници од непријатељских напада. Туропоље је имало изузетан положај. Оно је било такозвана племенита општина, с кнезом на челу, где је сваки становник уживао повластице какве су у феудално доба имали само племићи. Становници Туропоља били су сељаци, али сви, без изузетка, племићи. Нису били подложни ниједном феудалном господару и управљали су сами собом. Те повластице подарио им је 1241 године мађарски краљ Бела IV када се склонио у Хрватску, бежећи испред најезде Татара. А бити племић у феудално доба „значило је бити слободан човек, с правом на посед земљишта и на опрост од свих пореза и даћа државних". Те повластице сељаци племените општине туропољске уживали су све док у аустриској царевини није укинут феудални систем, дакле више од шест стотина година.

Половином XVIII века, сељаци-племићи почели су све више да сиромаше. Да би се одржали, многи су били присиљени да се одрекну својих племићких повластица и да се врате у кметско стање, то јест да се населе на земље имућних феудалаца и постану њихови поданици. А нови господар поступао је с бившом својом „племићком браћом" као и са осталим кметовима. Таква је била судбина и старе туропољске породице Ткалац. Њен старешина Михаљ постао је у првој половини XVIII века кмет спахије Погледића; одрекао се свих племићких повластица и вратио се у подложно сељачко стање, у све оне невоље и тегобе које су вековима сачињавале мучан кметски живот.

Михаљ Ткалац имао је неколико синова, али Стефан је био најенергичнији и најупорнији. Мрзео је кметски живот и вечито кулучење „земаљском господину", феудалцу. Жудео је да негде друго окуша своје способности и срећу. У спахије је некако измолио да напусти селиште и да се најми за лађара. У Посавини је тада — и још дуго после тога — био обичај „да се младићи дају у најам као лађари-хајоши, на лађама житарицама које плове по Тиси, Дунаву, Сави и Купи, те проређу житну трговину од Баната преко Сиска до Карловца". Стефану је убрзо омилио такав живот. Био је марљив и штедиша, па је за неколико година од лађара постао крманош, а потом и сувласник једне мале лађе житарице, којом је пловио од Бечеја до Карловца на Купи. Стефан је био вешт трговац. Умео је да процени најпогодније време за продају појединих пољопривредних производа и увек је био срећне руке. Тако се за десетак година од бедног лађарског момка прометнуо у имућног и угледног човека. На Сави и Купи имао је дванаест лађа, на Црном и Јадранском Мору два велика једрењака, а у Бечеју, Сиску, Карловцу и Ријеци сопствене житне магазе.

Но, иако сад богат и угледан, Стефан Ткалац је и даље био кмет племенитог господина Погледића и потпуно је зависио од његове самовоље. Стефанова браћа работала су на Погледићевој земљи као кметови, а према тадашњем правном схватању ни Стефан није био ништа друго него кмет свога спахије, коме је овај само допустио да напусти земљу, али не и да постане свој господар.

Годинама је Стефан настојао да откупи себе и браћу, али Погледић није за то хтео ни да чује, јер се надао да ће свог обогаћеног кмета моћи издашно да искористи. Чак је запретио Стефану да ће га присилити да се врати на селиште. Да се то не би догодило, промућурни Стефан предухитрио је свог спахију: купио је у Карловцу кућу, па је тако стекао грађанско право и престао да буде кмет. Преласком у грађанско стање, он је раскинуо феудалне односе са својим господаром и овај је над њим изгубио сваку власт.

Али, Стефану је било стало да ослободи и своју браћу. Он је нудио велике своте новца за њихов откуп, али без успеха. Штавише, Погледић је кињио његову браћу више него друге кметове и на њима се светио што је изгубио свог обогаћеног подложника. Тада Стефан реши да отме браћу. И њима је најпре купио куће у Карловцу, да би им осигурао примање међу карловачке грађане, а онда их тајно обавести да се припреме за бекство. Кад је све било готово, појави се једне ноћи Стефан Ткалац у свом старом кметском селишту. Пошто се он и браћа опростише с гробовима родитеља, „муњевито одјуре на четворим сељачким колима пут Карловца и без икоје незгоде". О тој необичној отмици пронео се убрзо глас по целој Хрватској. Погледић је беснео, претио због крађе „крштеног власништва", али га је најзад његов бивши кмет умирио позамашном светом новца.

Ово није био крај Стефановим невољама. Године 1788 цар Јосиф II зарати на Турску. За вођење рата држави је требало много новца, па распише зајам, али тако да су власти саме одређивале колико ко треба да уложи. На неплемиће разрез је био већи него на племиће. И Стефан Ткалац морао је да уплати огромну суму, на шта није хтео да пристане. Јавно је говорио: „Мени Турци нису ништа урадили, а цар није ни сабор ни мене питао да ли би започео рат". Оволику смелост бивши кмет убрзо је морао скупо да плати. Држава му је запленила две лађе пуне жита и две стотине волова, што је процењено на 150.000 форината, огроман новац у оно време. Да буде још горе, то и није било Стефаново власништво, већ залога неког трговца.

Огорчен овим незаконитим поступком, Стефан се реши да тужи самог цара царском суду. „Никако се свет није могао да начуди наивној смелости тога сељачића који се усудио да цара пред царем тужи". И царској влади у Бечу постаде неугодно, а како је у Француској била избила револуција, власти се побојаше да ово не узбуди духове, те запретише Стефану велеиздајничком парницом и запленом целокупног иметка. Али, то њега није збунило. Како је Јосиф II убрзо умро, Стефан упути своју тужбу новом цару, Леополду II, а кад и овај умре, упути је и трећем цару, Францу II.

Да би се решио упорног кмета, цар нареди да се Стефану, уместо новца, подари грофовска диплома на име Такачи. Сам бан Хрватске требало је да Стефану уручи диплому. Он га позове у Загреб и ту му бираним речима стане говорити о царској милости која се „излила" на њега. Стефан је испрва слушао, збуњен и изненађен, а кад увиде о чему се ради, да му цар не враћа новац који му је отео, већ му даје некакву хартију с туђим именом, он жестоко плане: „Цар ми је отео сто педесет хиљада форинти против сваког закона и права, па сад још хоће да ми отме и моје поштено хрватско презиме и да ме силом учини Мађаром, а ја то нисам и нећу да будем. Реците вашем цару да ми његова милост није потребна, да му поклањам и оно што је од мене силом отео и што се не стиди да задржи. Али своје поштено хрватско презиме нити поклањам нити продајем, а он ми га, богами, не може силом узети." После тога он напусти банску палату и у њој запрепашћеног бана.

Да не би избио скандал, бан је у Бечу приказао цео овај случај као да бивши кмет из скромности одбија „превисоку царску милост" и да ће се задовољити само обичним племством. Но, Стефан, чији су преци од старина били сељаци-племићи и чији се отац само због невоље одрекао племићких повластица, није тражио никакву царску диплому на оно што му, по његовом мишљењу, нико није могао да одузме. Па ипак, једног дана стигне му из Беча пергаментска диплома на племство, с грбом на коме се виде две лађе и две воловске главе. Тако се цар „одужио" Стефану Ткалцу и на племићком грбу иронично приказао оно што му је отео. Стефан је морао да прими диплому и да плати велике таксе. Доцније је он, као старац, говорио својим синовима: „Ето, децо, ту вам је магарећа кожа која вас стоји сто педесет хиљада форината, а мене десет година горчине и јада"

Стефанову повест забележио је у својим „Успоменама из младости у Хрватској" Имбро Игњатијевић Ткалац (1824—1914), његов унук и чувени хрватски публицист, који се у својим политичким списима одлучно борио против аустриске царевине и као прогнаник умро у туђини, далеко од домовине.

Анегдоте о Пушкину

Једног дана, кад је Пушкин био беба, дадиља га је носила у нарамку. На путу су срели цара Павла, који је иначе био веома окрутан. Дадиља се збунила и заборавила је да детету скине капу с главе. Цар ју је због тога страшно изгрдио и сам скинуо капу детету. Пушкин је доцније у шали говорио: „Моји односи с двором почели су за време владе цара Павла".

*

Познато је да је Пушкин волео да пише заједљиве песме, на које су власти попреко гледале. Тако једном приликом кад се појавила једна његова песмица, гроф Милорадовић га је позвао и чим је Пушкин дошао код њега гроф је наредио полицајцу да оде у песников стан и да попечати све хартије.

— Узалуд то предузимате. Нећете тамо наћи оно што тражите. Боље би било да заповедите да ми дају перо и хартију па да вам овде напишем — рекао му је песник.

*

Пушкинови пријатељи заузели су се били код цара Николе I да Пушкина опрости прогонства у Михајловском. Чим је Пушкин стигао у Москву, спровели су га у двор.

— Да сте били у Петрограду 14 децембра 1825, да ли бисте учествовали у побуни? — упитао га је цар.

— Несумњиво, јер су ту били сви моји другови, па бих и ја био међу њима — одговори слободно песник.

*

Једном цар Никола протера Пушкина у Бесарабију и, да би га што више увредио, нареди му да изврши преглед и поднесе извештај о штети коју су тамо починили скакавци. Пушкин је схватио ову цареву иронију, па кад се вратио није поднео извештај. После су га окупили да то учини, а тада је он узео хартију и написао:

Летели, летели, скакавци мали,
Па пали;
Седели, седели, па јели,
Па затим одлетели.

КОЈА ЈЕ ОВО ПТИЦА?

Ова птица живи готово у целој Европи, сем на северу. Перје јој је лепо, а на глави има лепезу, која може да се скупи. Кљун јој је прилично дугачак, али слаб. Језик је троугласт и кратак, а ноге су подешене за ходање. Најчешће се налази у близини пашњака. Храни се разноврсним инсектима, нарочито онима који живе по балегама домаће стоке и ларвама тих инсеката. Иначе, она је птица селица. Гнездо прави на земљи. Кад јој запрети опасност од птица грабљивица, онда се приљуби уз земљу, рашири крила и реп, те тако из ваздуха личи на шарени лопар.

Да ли знате како се зове ова птица?

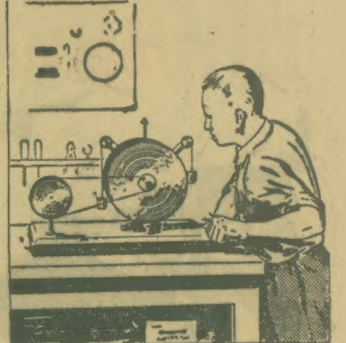
(Пупавац)

ЗА 98 ГОДИНА...

Злато је најважнија руда која је нађена на Новом Зеланду. Само у року од 98 година Нови Зеланд извезао је злата у вредности од 120 милиона фунти. У првим фазама колонизирања копање злата је много допринело напретку при насељавању Новог Зеланда. Али, његов значај опао је када су добрим делом исцрпљени такозвани алувијални слојеви злата. Индустрија злата поново је процветала уочи Другог светског рата због пораста цена и новог начина испирања. Године 1950 на Новом Зеланду радило је девет уређаја за испирање злата. Ти уређаји спадају међу највеће уређаје — сита за испирање злата на свету.

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

ПОТПУНО НЕМОГУЋНО

Иако су многи занесењаци утрошили доста времена да пронађу перпетуум мобиле, ипак је перпетуум мобиле по свим законима природе неизводљива ствар.

ОГРТАЧ МОРЕПЛОВЦА ЏЕМСА КУКА ОЧИШЋЕН ПОСЛЕ 176 ГОДИНА

Огртач направљен од перја ретких и данас већином ишчезлих птица, који је велики истраживач добио на поклон пре но што је убијен на Хавајима 1779, поправљен је и очишћен после 176 година. Сада је изложен у музеју града Велингтона, на Новом Зеланду. Он је очишћен специјалном течношћу, тако да је разнобојно перје ретких птица добило поново свој сјај. Око 20.000 пера налази се на огртачу. Урођеници и ловци сакупљали су перје како би што боље украсили огртач, а само принцезама и женама поглавица разних племена на Хавајима била је поверена његова израда.

ПРВО ДЕЛО С НУМЕРИСАНИМ СТРАНИЦАМА

У првим данима штампарства листови књига нису имали бројеве, такозване колунцифре, па су тај посао вршили сами писци, који су нумерисале стране. Најстарије дело штампано с пагинацијом јесте „Sermo ad populum praedicabilis", које је издато у Келну 1470 године. Ово су постепено прихватиле и друге штампарије, али су се многе задовољиле тиме да бројем обележе само прву страну сваког табака.

БРЗИНА ЗВУКА У ВОДИ

Звук се креће четири пута већом брзином кроз воду, него кроз ваздух.

ОВДЕ ПОЧИЊЕ ЈУГ...

Путник који дању путује возом од Лиона према Марсеју запазиће кроз грање дрвећа с леве стране пруге, после станице Ла Рош де Глен, јужно од Тен Л' Ермитаж једну белу пругу. Ова пруга на ивици пута број 7 носи назив „Дофине". Овуда пролази 45-и упоредник северне хемисфере, што значи да одатле почиње југ.

КО ЈЕ БИО ПТАХ-ХОТЕП?

Птах-Хотеп био је доглавник египатског краља Исија, који је живео у 27 веку пре наше ере. Птах-Хотепу приписује се једна збирка мудрих изрека.

НОГЕ ЈОЈ КЛЕЦАЈУ, ПОСРЋЕ И ПАДА.

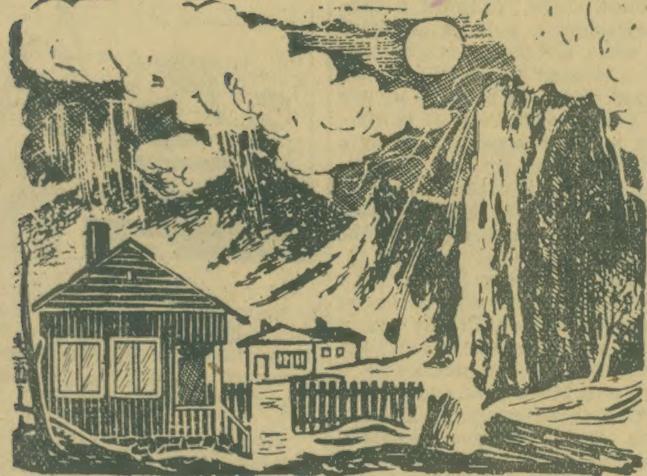
СТАБЛА ДРВЕЋА ИЗГЛЕДАЈУ КАО ЏИНОВИ, А ОЧИ ЦРНИХ БУЉИНА У НОЋИ И СЛЕПИ МИШЕВИ ЛИЧЕ ЈОЈ НА ПРАВЕ ЂАВОЛЕ.

ЈУРЕЋИ БЕЗ ОБЗИРА, УЛЕТЕЛА ЈЕ ОНА У ПОТОК.

И ДОК ЈЕ ОНА ГАЗИЛА КРОЗ ВОДУ, ЊОЈ СЕ ЧИНИЛО ДА ЗА ЊОМ ЈУРЕ КРОКОДИЛИ.

НАСТАВИЋЕ СЕ

Тајанствене експлозије

Породица новог управитеља школе у једном насељу у америчкој држави Конектикат седела је за столом кад је, изненада, из подрума одјекнула потмула експлозија. Сигуран да је то експлодирала гасна пећ која је загревала воду за централно грејање, стари управитељ је, бојећи се пожара просто изгурао породицу из стана, а сам пошао да види шта се у подруму догодило.

Веома опрезно отворио је подрумска врата и ослушнуо. Тишина. Тада је упалио светлост и лагано кренуо низ степенице. Али, гасна пећ горела је као обично, уз једнолично струјање воде у резервоару. Збуњено се освртао око себе. Зар је могућно да га чула варају? Био је више него сигуран да је злослутна тутњава дошла из подрума.

У исто време, на миљу одатле, један фармер прекинуо је обед и изашао из куће, уверен да се, уз страшан прасак, распрснуо његов резервоар за воду. Међутим, резервоар је стајао читав.

Оба ова човека живе у селу Мудес. Оно што су обојица истовремено чула није била никаква експлозија, већ тајанствена „Мудес-бука", која већ три стотине година збуњује и научнике и становнике села. Мада се ове детонације понављају с времена на време, до данас још није забележено да су изазвале какву штету или разарање.

Кад су први насељеници стигли у ове крајеве, међу староседеоцима-Индијанцима причало се шапатом о чудним звуцима који се, обично ноћу, чују у брдима близу оног места где је касније никло насеље Мудес. Ти звуци, боље рећи експлозије, јављају се изненада, често у размацима од две до три године.

Најчудније је то да ове, веома јаке, експлозије остају без икаквих последица. Чак и после најстрашније тутњаве, околне стене и зграде у селу стоје исто као што су и дотле стајале. Експлозије нису праћене избијањем дима или паре. Поред тога, оне се јављају искључиво у једном, релативно малом кругу, пречника од највише шест километара.

Ако постоји неко њихово огњиште, оно се мора налазити у том кругу. Али, геолози су не једном испитивали околину Мудеса, не нашавши одговор на ову загонетку.

Још једна чудна особеност ових експлозија јесте то да је сваки онај који их чује, без обзира да ли се налази у насељу или миљу-две далеко од њега, убеђен да се она догодила баш негде близу њега. Та појава да човек не може да одреди правац и удаљеност места експлозије нарочито збуњује научнике. Јер, људи обично могу да одреде из ког правца долази звук и на којој се удаљености налази његов извор. Неки ловац, који се у тренутку експлозије налазио на отвореном пољу, причао је да му се учинило да она долази из ваздуха, око њега и изнад њега, а не из земље испод његових ногу.

Шта је узрок „Мудес-експлозија"? Научници су за последњих 150 година стално мењали своје мишљење о томе. Вулканска теорија била је брзо одбачена. Један енглески научник, који је прешао океан да би на лицу места могао да проучава ову необичну природну појаву, дошао је до закључка да њу проузрокује нека врста „чира" у минералним стенама, који расте све док не „сазри", а онда — прсне.

Данас научници сматрају да су ове експлозије сеизмолошке природе, то јест нека врста земљотреса. Укратко, њихова теорија се своди на то да се у земљиној кори, која се стално скупља, јављају пукотине и померање слојева, које прате тутњаве и експлозије.

То њихово објашњење не задовољава трезвене фармере који су читавог свог живота слушали ове експлозије. Они тврде да у тој теорији нешто недостаје. Наиме, ако такве, по звучном обиму јаке, експлозије изазивају поремећаји у земљиној кори, како је могућно да још ниједна зграда није чак ни напрсла, да све, прилично високе, стене стоје неоштећене? Уместо тога, понекад се у некој кући помери нека слика на зиду и ништа више.

Међутим, чињеница је да су неке јаче експлозије у Мудесу забележили сеизмографи Харвардског универзитета.

Научници и даље истражују порекло ових експлозија.

ДА БИ ПУТЕВИ БИЛИ БОЉИ...

Горње површине путева изграђују се углавном на тај начин што се по доњој подлози пута сипа катран, а преко тога се поспе ситно камење, које се утапка ваљком. Ово увек није згодно, јер киша излије и испере ситно камење, које после возила одгурну са пута. Да би се ово избегло, путеви се асфалтирају обично када је лепо време, а то значи одуговлачење посла и повећање трошкова.

Многи научници посветили су том питању пажњу и тежили да пронађу метод који би омогућио да се путеви оправљају у свако годишње доба. Хемичари једног британског предузећа открили су да се тешкоће могу решити на тај начин ако се употреби цетил триметиламонијумовог бромида, разуме се, не медицинског.

Препарат је назван адхевија Т. Он дејствује тако што уклања воду са површине влажног камења и повећава кохезију камења и катрана. Затим, он онемогућава јакој киши да испере ситно камење. Стручњаци препоручују два начина примене адхевије Т. По првом начину иситњено камење пошкропи се разблаженим препаратом. Узме се пет до десет литара осампостотног раствора на сваку тону камења. Овај начин може да се примени у кориту за мешање цемента, напуњеном иситњеним камењем, или у самом каменолому. Други начин састоји се у томе што се танки слој разблаженог препарата сипа преко врелог катрана у сразмери 4,5 литра осампостотног препарата на сваких 125 квадратних метара, а после тога се површина поспе иситњеним камењем.

ВЕРОВАЛИ или не...

ДРВЕНИ СТРАЖАРИ СА СУМАТРЕ

Гробове поглавица племена Каро Батак, које живи

на индонежанском острву Суматри, чувају стражари изрезани, заједно с пушком и огртачем који треба да их штити од хладноће, од једног комада дрвета.

„КИШНА ДЕВОЈКА"

Џозефина Парсел из Омаха, у Америци, имала је надимак „кишна девојка" због тога што је киша падала оног дана кад се она родила и сваког њеног рођендана све до 1936, кад је навршила двадесет и пет година.

ПЛОВКА ПОБЕЛЕЛА ОД СТРАХА

Крајем прошлог века догодио се у Холандији један необичан случај. Наиме, једну сиву пловку ухватила је лисица и покушала да с њом побегне. Међутим, домаћица је приметила лисицу и ова, да не би била ухваћена, испустила је свој плен. Али, за оно кратко време док је била у лисичјим чељустима, сива пловка је од страха побелела.

ВЕЛИКА ПОРОДИЦА

Ирма и Арнолд Грајзер имају тринаесторо деце. Они су пет пута добили близанце и једном тројке.

НАЈВЕЋИ БИБЛИОФИЛ У ИСТОРИЈИ

Антоан Булар (1754-1825) из Париза куповао је пуних педесет година по четрдесет књига дневно. Његова приватна библиотека испуњавала је, од подрума до тавана, једну шестоспратну

зграду. Буларова збирка била је својевремено већа од свих јавних библиотека у Паризу заједно.

Брзо мерење температуре

Болесници убрзо неће морати да по четири-пет минута држе топломер да би им се измерила температура. Болничарке неће морати да тресу топломере да би живу спустиле на нормалу, нити ће буљити у њих да би прочитале на скали докле се жива попела, а најзад, неће бити ни штете због поломљених топломера. Свега ће тога нестати захваљујући једном новом изуму лекара Џорџа Перкинса из Вашингтона. Наиме, он је пронашао електронски топломер помоћу кога може да се измери температура за свега 5 до 7 секунди.

На једном крају ове електронске направе налази се једна челична цевчица коју болесник стави у уста. Она је помоћу једног гајтана везана за малу ручну батерију у којој се налази жива и такозвани „циферблат". На том „циферблату" степени човекове нормалне температуре исписани су црним цифрама, а степени преко нормале црвеним. Овај најновији топломер претставља прву промену од 1867 године, када је пронађен први топломер са живиним стубом. Пошто је цевчица која се ставља у уста веома мала, научници мисле да ће помоћу ових електронских топломера моћи да мере температуре и малим животињама.

Баш професорски забораван

Познати немачки историчар Теодор Момзен (1817—1903) био је, као и већина професора, јако забораван, али не у научним стварима. Једног дана враћао се кући са универзитета. Био је задубљен у мисли и нимало га се није тицало шта се дешава око њега на улици. Наједном га из тог дубоког размишљања тргне плач неког детета. Он се окрене у правцу одакле се чуо плач и спази једно петогодишње дете које се купало у сузама. Професор му приђе и упита:

— Зашто плачеш, дете моје?

— Па, играо сам се с децом и сад не умем да се вратим кући.

— А како се зове улица у којој станујеш?

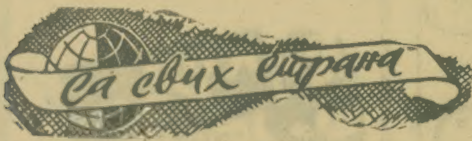
Малишан није знао на то да одговори. Професор се нашао у неприлици, али је желео да детету помогне. Најзад се досетио и упитао:

— Како се зове твој тата?

— Мој тата зове се Момзен. Он је професор, — одговорило је дете.

— Тај одговор тргнуо је замишљеног професора. Њему се „учини" то презиме познато, те приђе ближе детету и на велико чудо познаде свог најмлађег сина. Иначе, Момзен је имао читаво туце деце. Узео је малишана за руку и одвео га кући.

НЕМАЧКА ЋЕ ИЗВОЗИТИ ЛАВОВЕ У АФРИКУ

Да би се зауставило брзо размножавање зебри у резервату Етоша у Јужној Африци, тамо ће се пустити лавови из Немачке. Овај парадокс је последица великог напретка у одгајивању дивљачи у овој земљи. Примењујући начин гајења који је први пут испробан у франкфуртском зоолошком врту, и на другим гајилиштима дивљачи у Немачкој дошло се до закључка да се животиње у заробљеништву могу плодити као и на слободи. На тај начин, немачки стручњаци успели су да створе генерације лавова који стају много мање од афричких. Јер, да би се уловило неколико животиња на „црном континенту", потребно је утрошити много новца око организације и путовања експедиције. Отуда ће се догодити да ће Немачка послати своје звери у афричку област Етошу.

★ ★ ★

НАЈМАЊИ ФОТОГРАФСКИ АПАРАТ

Једва нешто већи од пакета цигарета, најмањи фотографски апарат на свету зове се „Ролсеј 8" и производи се у Немачкој. Тежак свега 375 грама, он снима све до шестстотинитог дела секунде. У њега стаје седам метара филма ширине 8 милиметара.

★ ★ ★

АВИОН КОЈИ СЕ ПУМПА

Ова необична летилица уствари је „авион-балон". Према обавештењу лондонског листа „Дејли мирор", енглеско Министарство снабдевања већ је наручило овакве авионе, чија брзина, истина, не премаша 75 километара на сат, нити

им је радијус дејства већи од 170 километара, али су се показали као врло практични. Крила су им израђена од нарочите масе и надуваvају се као предмети од гуме. Распон крила износи 12 метара. Кад се из њих испусти ваздух, могу се савити и спаковати, тако да у хангару заузимају врло мало места.

★ ★ ★

БУРГИЈА КОЈУ ОКО НЕ МОЖЕ ДА ВИДИ

Инжењери америчког предузећа „Џенерал електрик" усавршили су малу бургију којом се управља гледајући кроз микроскоп, јер је за људско око невидљива. У пречнику она има 25 хиљадитих делова милиметра. Иако је тако мала, она може да буши сваки метал. Да би показали шта се све може њом учинити, инжењери су пробушили једну људску влас преко које је био стављен слој метала широк свега 20 хиљадитих делова милиметра.

★ ★ ★

КАШЉЕМО БРЗИНОМ ЗВУКА

За време кашљања, ваздух пролази кроз душник брзином звука. Помоћу једног филмског апарата с рентгеновим зрацима, који може да сними 60 слика у секунду, било је могућно да се сними ваздух издахнут за време кашљања и да се одреди брзина стругања. Такође је утврђено да ваздух у душнику може да успори брзину до 160 километара, а кад стигне у уста брзина му износи свега 20 километара на сат.

★ ★ ★

ГАЂАЊЕ У НИШАН

У Средњем веку био је развијен спорт у гађању стрелом и самострелом (балистом). Када се појавила пушка на разним скуповима почело је гађање у нишан. У Шумадији је био признат онај који би у градини младине куће погодио обешену тикву. Док се год нишан не би погодио, вратнице су биле затворене и нико од сватова није смео унутра доћи по младу.

★ ★ ★

АТОМСКЕ БУКВИЦЕ ЗА ЕНГЛЕСКЕ ГРАЂАНЕ

Изгледа да ће енглески грађани ускоро добити личне атомске буквице, јер је Савет за медицинска истраживања Велике Британије одлучио да се сваком грађанину уручи књижица у коју ће се обавезно убележавати колико је примио радиоактивног зрачења или радиоактивних изотопа. С једне стране, оваква контрола служиће као предохрана против претеране употребе зрачења, а с друге стране лако ће се установити степен примене нуклеарне енергије на људима. Сем тога, домаћи лекари имаће Гајгерове бројаче, тако да ће приликом сваког прегледа моћи да утврде није ли се у неком случају претерало са употребом радиоактивних лекова.

★ ★ ★

ПИЛОТИРАЊЕ БЕЗ РУКУ

Један амерички пробни пилот управља хеликоптером без руку, јер је апарат начињен на специјалан начин, тако да се њиме маневрише искључиво покретима тела. Апарат се одликује и другим особинама: креће се помоћу реактивног мотора, а тежак је, кад је без горива, свега 100 килограма. Хеликоптер развија брзину до 50 километара на сат, а може да понесе 100 килограма терета.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

НА ПРАГУ РЕШЕЊА ТАЈНЕ ФОТОСИНТЕЗЕ?

У Националној лабораторији у Оук Рицу, у САД, научници који раде на усавршавању примене нуклеарне енергије сматрају да је велика тајна фотосинтезе напола решена. Фотосинтеза је претварање сунчеве светлости у храну код зелених биљака. Данас је већ познато с доста детаља на који се начин угљендиоксид из ваздуха и вода из земље претварају у шећер помоћу хемикалија званих енцима. Али, још није утврђено како се сунчева енергија преобраћа у облик који се може у овом процесу употребити. Тек сад је у Оук Рицу учињен први велики корак у расветљавању овог проблема. Наиме, то преобраћање врши се посредством живе протоплазме у самој ћелији биљке. Жива протоплазма је узета из ћелије алге и успело се да се у пробним тубама 15 отсто садржине претвори у шећер, а то је највећи проценат који је до данас постигнут. Уколико се у овоме успе — а стручњаци верују да ће се у најскорије време потпуно успети — питање исхране човечанства не би више било проблем.

ЕЛЕКТРОНСКИ МОЗАК АНАЛИЗИРА ЧОВЕЧЈИ

На Технолошком институту у Масачусетсу начињен је „електронски мозак" који је у стању да анализира активност човечјег мозга. Аутоматским упоређењем мождaних таласа за једно кратко време, електронски мозак показује активност правог. Он контролише импулсе нервног система и цео тај сложени механизам. Научници сматрају да ће на овај начин моћи да утврде промене које настају у мозгу деце и стараца, као и душевно оболелих особа.

УЗРОК НАСТАЈАЊА КАМЕНА У БУБРЕЗИМА

Према истраживањима једног америчког лекара, око 20 од сто случајева стварања камена у бубрезима долази услед појачаног рада једне мале жлезде са унутрашњим лучењем. То је паратироидна жлезда, која се налази у врату, у близини тироидне жлезде. Она лучи хормоне који контролишу расподелу калцијума и фосфора у организму. Кад је ова жлезда превише активна, у урин улази више калцијума и фосфора но обично, што чини да се ствара камен у бубрезима.

ПОЈАЧАВАЊЕ МЛЕКА

Слабуњава деца, нарочито она са слабим апетитом, могу много боље да се хране ако им је млеко појачано такозваним лизином, једним једињењем амино-киселине. Амерички лекари правили су опите с петнаесторо двогодишње деце. Њима је прве три до четири недеље давано млеко са лизином, а затим исто толико времена без лизина, да би се уочила разлика. Петоро од ове деце показало је видан напредак: добила су у тежини и појачао им се апетит. Шесторо није добило ништа у тежини, али су постала јача и отпорнија. Код остале није било никог видног напретка, али су израсла брже од својих вршњака. Лизин је нарочито погодан за појачавање крављег млека.

ПИЛОТИ И КАФА

Два америчка лекара из Школе за авионску медицину изнели су на једном стручном састанку своја занимљива опажања, до којих су дошли на основу многобројних опита. Они су утврдили да једино кафа и препарат декседрин повољно утичу као стимулус на мозак замореног пилота. Остала средства која су досад испробана у борби против замора нису се показала тако добро, јер су касније још више појачавала замор.

ДА НЕ БИ СТРАДАЛИ ЗЕЧЕВИ...

Миксоматоза је опасна болест зечева. Она се све више шири у Европи, па је француска влада затражила помоћ из Америке и добила тридесет и шест питомих зечева расе мисури. Ови зечеви биће у Француској употребљени у истраживачке сврхе ради проналажења одговарајућег цепива и за укрштање с домаћим врстама.

ВЕЛИК БРОЈ ПРЕЛОМА КОСТИЈУ

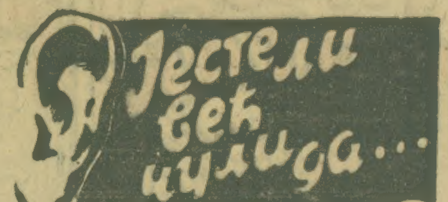
По једној америчкој статистици, готово сваки човек у САД има преломљену бар једну кост. Овако велик број, око 162 милиона прелома, углавном долази због савремене механизације, грубих спортова, велике брзине путовања и све бржег живота уопште. Најчешћи су преломи руку, и то изнад лакта. Ово је најчешће случај код одраслих, док деца највише ломе кости на прстима за време игре. Често је и ломљење подлактице. То се нарочито догађа приликом пада с коња.

ЕЛЕКТРИЧНА ЧЕТКИЦА ЗА ЗУБЕ

У лабораторији Одонтолошког колеџа у Токију израђена је електрична четкица за зубе, која, према тврђењу јапанске штампе, спречава кварење зуба. Четкица је спојена с једном малом електричном батеријом и у својој дршци има цевчицу испуњену флуорином кроз који пролази струја од 20 микро-ампера. Проналазач изјављује да флуорин на тај начин продире дубоко у зубе и тако спречава запаљење и кварење. Уколико се ово покаже као тачно, значиће велики напредак у медицинској науци, јер спречавањем кварења зуба спречавају се истовремено многобројна друга обољења човечјег организма.

СВЕ МАЊЕ ПУШАЧА

Америчка статистичка служба, пошто је извршила анкету на захтев Националног института за испитивање рака, пронашла је да је отприлике 1,500.000 људи у САД престало да пуши из бојазни од рака на плућима. Само у току 1952 године било је 600.000 особа које су се одрекле пушења. Ове бројке треба да послуже Институту за процењивање случајева рака на плућима код пушача у поређењу с непушачима.

... падање метеора привлачило је пажњу људи још у најстарија времена. Наука се дуго опирала да при-

зна то „камење с неба", све док једна комисија Француске академије није испитала случај камене кише, која је 26 априла 1803 године падала у Л'Еглу, у Нормандији.

... прву фабрику аутомобила основао је Карл Бенц у Унтер-Тирхајму, у Немачкој.

... још у доба Александра Великог знало се да се у Индији добија „мед без пчела". Уствари, то је био шећер, који Европа није познавала све до крсташких ратова.

... први паравани појавили су се у другој половини 16 века.

Златно доба паравана био је 18 век, кад се за тај комад намештаја давало читаво богатство.

... иако тигар обично носи епитет „крвожедан", он је, бар у зоолошким вртовима, мање зао од лава и напашће чувара само ако је изазван. Лав, међутим, напада и кад за то нема разлога.

... момент је стара енглеска мера за време и траје тачно минут и по.

... у француској скупштини Друге републике (1849—1852) гласачки листићи нису били пребројава-

ни, већ мерени на ваги. Овај систем гласања завео је француски државник Карно.

... реч „фарма" долази од латинског фирмус — чврст. Ми смо је примили од Енглеза, а они од Француза. Наиме, нарочити уговор који су власник и закупац земље склапали називао се некад „чврстим уговором".

... за асфалт су знали још стари Египћани, који су га употребљавали за изолацију од влаге и мумифицирање умрлих.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

»Чаробна« кутија шибица

Покажите својим пријатељима кутију шибица и, мало је отворивши, уверите их да је пуна. Затим је, затворену, окрените према поду и полако извлачите унутрашњи део кутије, чије је дно окренуто нагоре. Међутим, иако сте га готово потпуно извукли, ниједна шибица неће испасти.

Поново затворите кутијицу и окрените је у нормалан положај, тј. да етикета буде горе, и поново покажите пријатељима да су шибице и даље поређане у кутијици. Они ће се томе свакако зачудити. Како то да шибице не испадну из ње? Међутим, трик је сасвим прост. Пре но што покажете кутијицу, постарајте се да између њених зидова, у средини, заглавите јед-

НОРМАЛНО ОТВОРЕНА КУТИЈА

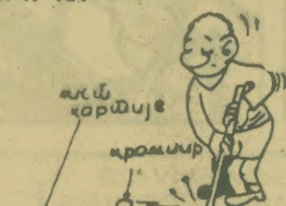

ИЗВРНУТА КУТИЈА

но дрвце — изломљену шибицу — коју ћете затим поставити попреко изнад шибица у кутији, и то тако да се не види кад се кутија отвори. То дрвце треба да буде нешто дуже од ширине саме кутије, да би се добро заглавило и да би на тај начин могло да придржава шибице, које ће због тога остати у кутији, „пркосећи" земљиној тежи.

»Голф« у соби

Ево како да се без много трошкова разонодите кад вам дођу другови.

За ово ће вам бити довољно да имате један кромпир, неки штап и један лист хартије.

Поставите лист хартије на под. На четири корака од њега повуците једну белу линију на коју поставите кромпир. Када сте ово припремили, ударите кромпир мотком, штапом или дршком од метле, тако да се откотрља на лист хартије.

Немојте мислити да је то баш лако: то вам неће поћи за руком од првог удара, нарочито ако је кромпир неправилног облика.

Исту игру можете играти и на тај начин што ћете сваки ударац штапом, којим треба да докотрљате кромпир на хартију, рачунати као један поен. У том случају победник је онај који има најмањи број поена. Ако желите да отежате игру, можете да повећате растојање између почетног положаја кромпира и циља који треба достићи.

ВЕШТА ЧИГРА

Направити чигру није нарочито тешко. Али направити чигру која пише? То је мало необична ствар... Међутим, њена израда је доста проста.

Узмите један котур од картона који има осам до десет сантиметара у пречнику, па га пробушите у средини тако да можете кроз њега провући оловку.

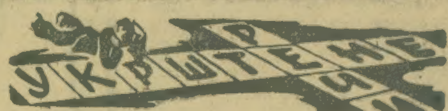
Причврстите добро оловку помоћу воска за печаћење за овај картонски котур, и то са обе стране. Зарезани крај оловке треба да прође кроз котур за два до три сантиметра, а укупна њена дужина нека буде десет сантиметара.

Завртите чигру што јаче можете: она ће се полако спуштати исписујући на картону лепе завијутке, који се врло лако могу избројати и од којих сваки одговара једном потпуном обрту чигре.

У једном потезу

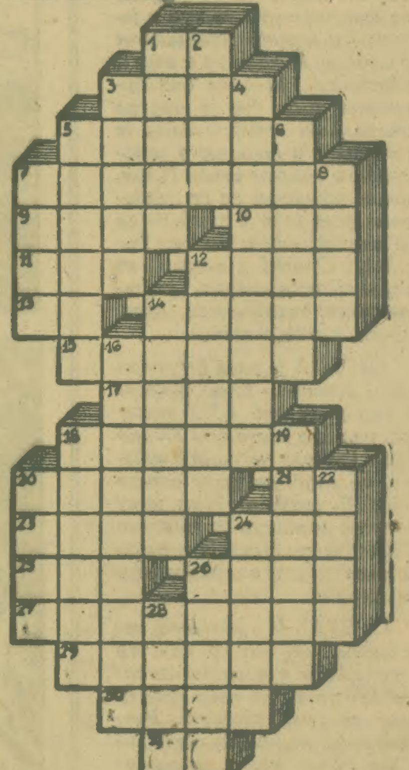

Од тачкице више чела
пут је црта започела.
Њом пажљиво пут продужи,
свуда како она кружи,
па се враћај наопачке
све до оне исте тачке!

Водоравно: 1) показна заменица; 3) део чизме; 5) град и пристаниште у САД; 7) пустиња у Јужној Африци; 9) безбојан гас; 10) дивља животиња; 11) град у Источној Србији; 12) морска животиња; 13) скраћеница у музици за „тремоло"; 14) варошица у Србији; 15) носач; 17) легендарни грчки јунак; 18) јужно воће; 20) биљни свет; 21) део коњске опреме; 23) израз у шаху; 24) показна заменица; 25) назив; 26) уписивање; 27) робовање; 29) стечена склоност; 30) отплата; 31) негација.

Усправно: 1) део куће; 2) коштуњав плод; 3) зграде на имању изван села; 4) једна наука; 5) врста књижевног састава; 6) становник највећег полуострва; 7) покрајина у Енглеској; 8) мушко име; 12) један од рукаваца Дунава; 14) група монголских племена; 16) справа за мерење притиска код течности и гасова; 18) припадник старогерманског племена; 19) лева притока Саве; 20) назив у архитектури за део грађног строја; 22) француски писац романтичарске школе (1810—1857); 24) цигла; 26) стицати знање; 28) домаћа животиња.

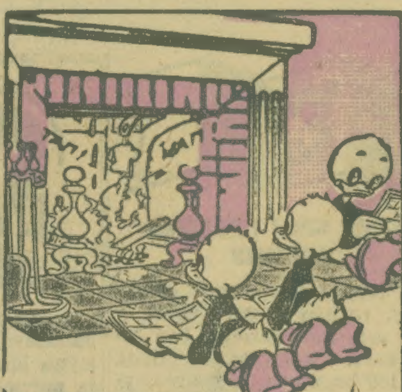

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) ли; 3) доза; 5) Лозана; 7) Кил; 9) амо; 10) иже, 11) Акад; 12) ту; 13) гора; 14) навала; 17) Касу; 18) корито; 20) раме; 21) до; 23) Омиш; 24) лав; 25) јен; 26) еја; 27 намена; 30) тона; 31) Ло.

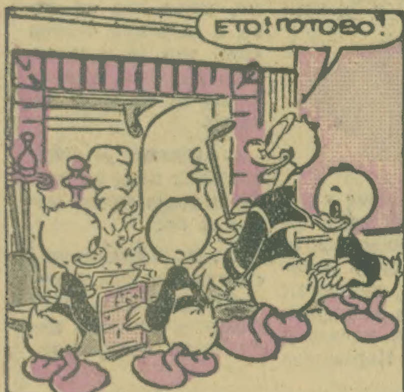
Усправно: 1) лоз; 2) иза; 3) доле; 4) анаколут; 5) ламун; 6) амара; 7) кит; 9) ода; 11) Агаси; 15) Акоминат (Никита); 16) Вареш; 18) камен; 19) одаја; 20) рој; 22) ова; 24) Лена; 28) [illegible] [illegible] [illegible].

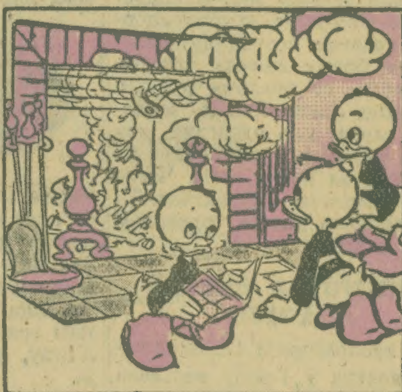

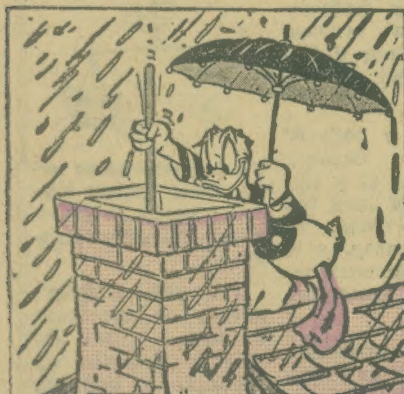

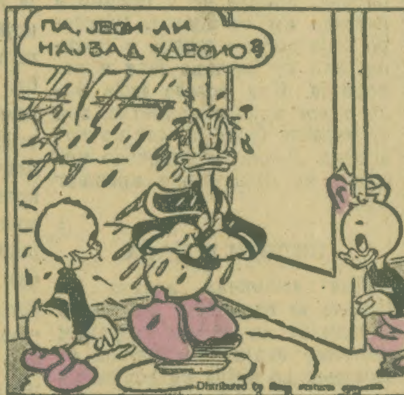

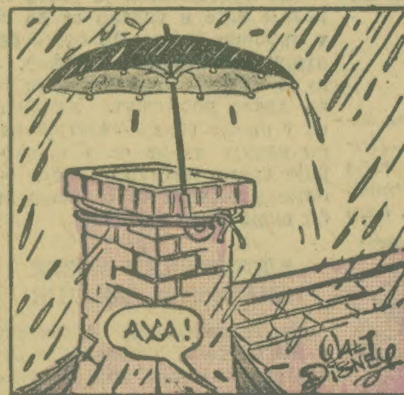

ЗНА ПАТУ

— Пата је ретко кад задовољна оним што јој купим, — вели Паја трговцу. — Зато, могу ли да заменим овај шал ако јој се не буде допао?

— Наравно.

— А колико пута?

ЗАР ЈЕ НЕ ПОЗНАЈЕ?

Пата: Ко је она плавуша што си јој се малочас онако љубазно јавио?

Паја: Зар је не познајеш? Па то је она црнка што смо се упознали с њом прошле недеље на пријему код Микија.

УЗРОК МИРОЉУБИВОСТИ

Паја: Шта је то, Рајо, данас се ниси ниједном потукао с Гајом?

Раја: Сигурно да нисам. Синоћ смо се посвађали и још се нисмо помирили.

СЛАБЕ ЛАМПЕ

Мики: Како те служи твој нови радио-апарат?

Шиља: Осредње. Прилично се чује, али су му лампе тако слабе да поред њих не може уопште да се чита.

Који је ОДГОВОР тачан

АГОН је:

- старогрчки јунак
- средњовековни еп
- спорт
- град

БИСКРА је:

- риба
- оаза
- река
- планина

СТЕЛА је:

- оружје
- надгробни споменик
- игра
- позната глумица из прошлог века

ОДГОВОР

АГОН је грчка реч и значи: борба, такмичење. У старој Грчкој агоном се називало такмичење на јавним свечаним играма. Агони су се обично делили на: гимнастичке (такмичење у вожњи и јахању) и музичке (такмичење у музици, песништву и игри). Маслинов, ловоров или бршљанов венац био је награда ономе који победи. Агон је означавао и конкурс у позоришном животу старе Грчке, којом приликом су се одабирала дела која је требало да се изведу, као и њихови тумачи. Одатле и називи за глумце: протагонист, деутерагонист, тритагонист (први, други, трећи глумац).

БИСКРА је оаза у јужном делу Алжира. Она захвата простор од око 1.300 хектара, на коме расте око 200 хиљада стабала маслина и воћака, од којих на урме отпада 150.000 стабала. Има шест насеља, у којима живи преко 20.000 људи. Постоји и железничка веза с приморским градовима.

СТЕЛА је усправно постављен монолит, у који су стари Грци урезивали натписе за спомен на неку победу или као знак жалости. Временом су надгробне стеле добиле облик малих четвороугаоних олтара с рељефима и другим пластичним украсима. Има стела од велике уметничке вредности.

Пустоловине малога Џонија и Кинеза Шанг-Лина

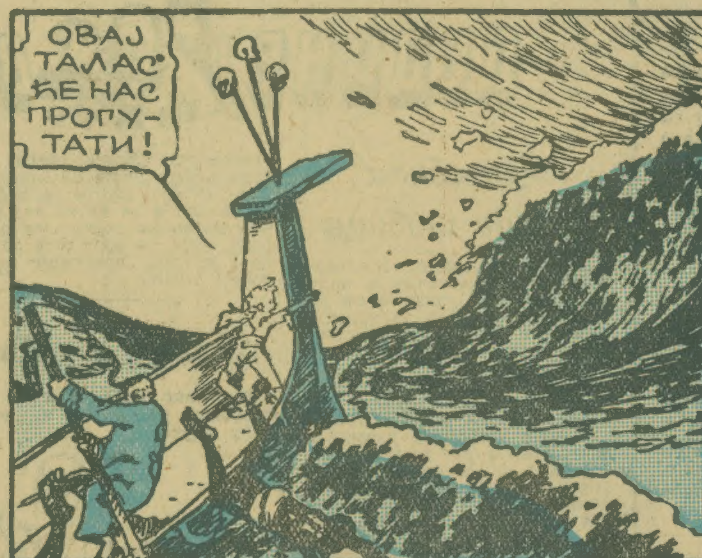
ЖАО МИ ЈЕ ШТО МЕ ОСТАВЉАТЕ... ЕТО, ОПЕТ ЋУ ОСТАТИ САМ НА ОВОМ ПУСТОМ ОСТРВУ...

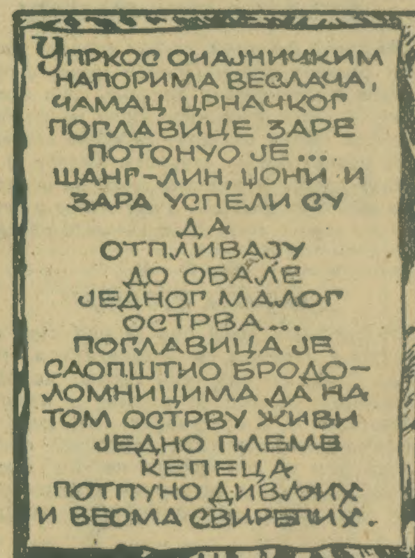
ХОДИТЕ!

ЖАО МИ ЈЕ НАШЕГ ЛУДОГ ПРИЈАТЕЉА.

И МЕНИ, ЏОНИ... АЛИ, НАДАМ СЕ ДА ЋЕМО СЕ СА ОВОГ ДРУГОГ ОСТРВА ПРЕ СПАСТИ.

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика”. Штампарско издавачко предузеће, Београд, Македонска 31. — Текући рачун број 102-1-82, пошт. фах 124 — Претплата за нашу земљу: годишња 700, полугодишња 350; за иностранство: годишња 1.000 полугодишња 500 динара. Рукописи се не враћају